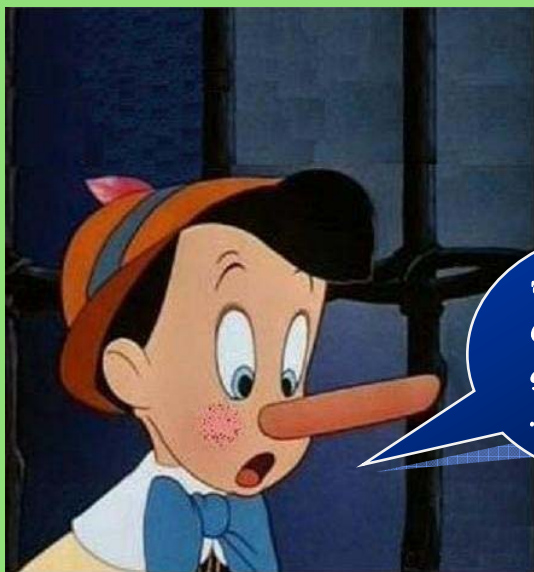

Η φωνητική έκταση και ο ...Πινόκιο

Ιστορία 1^η: Πριν από δύο χρόνια, είχα αναλάβει την προετοιμασία ενός μαθητή μου (καταπληκτικού τραγουδιστή) για το διαγωνισμό της ΕΡΤ για τη Eurovision. Λίγες μέρες πριν τον πολυπόθητο τελικό και αφού τα είχα πάει πολύ καλά μέχρι τότε, ήρθε στο μάθημα κάτωχρος και απελπισμένος. «**Μάλλον με... χαντακώσανε**», μου είπε. «**Μου έδωσαν ένα κομμάτι με απίστευτη έκταση. Το Take on me, των ΑΗΑ**». Αρχικά ένιωσα ένα κόμπο, το συγκεκριμένο τραγούδι απαιτεί μεγάλη φωνητική έκταση και πολύ καλό χειρισμό του falsetto, αλλά αμέσως είπα: «**Μπορεί απλά, να κατάλαβαν το πόσο σπουδαίος τραγουδιστής είσαι και να θέλουν να το δείξεις**». Με κοίταζε με απορία «**Αφού το τραγούδησε κάποιος άλλος, μπορείς να το πεις και συ**» συμπλήρωσα. Δεν ήταν λόγια παρηγοριάς. Αυτό είναι το «πιστεύω» μου! Τελικά, το ερμήνευσε υπέροχα και πήρε τους περισσότερους βαθμούς, από την επιτροπή.

Ιστορία 2^η: Πριν από λίγους μήνες επισκέφτηκε τη σχολή ένας συμπαθέστατος νεαρός και ζήτησε να τον ακούσω και να του πω τη γνώμη μου. Έκανε δύο χρόνια φωνητική, σύγχρονο τραγούδι με προτίμηση στο «έντεχνο» ελληνικό και το ξένο ροκ.

Έξι οκτάβες;;
Ουάου! !!Αυτός
ξεπέρασε και
...μένα!

Είχε μια πράγματι αξιόλογη φωνή με αρκετό όγκο, καλές δυναμικές και με πολύ ενδιαφέρουσα και ιδιαίτερη χροιά, αλλά από έκταση ..άσχημα τα πράγματα. Ένα χαμηλό ασταθές Β2 που σχεδόν δεν ακουγόταν, μέχρι ένα πολύ πιεσμένο στριγγό F4. Με πολύ δυσκολία και.. τρανσπόρτα ένα-δύο τόνους κάτω, (αν δεν είχε και χαμηλές νότες το τραγούδι)

μπορούσε να πει αξιοπρεπώς κάποια τραγούδια και όχι αυτά που ήθελε. Ήξερε ότι υστερούσε σε έκταση και ονειρευόταν να βρει κάποιον καθηγητή φωνής, που θα τον έκανε να φτάσει την έκταση κάποιου φίλου του, που ισχυριζόταν ότι τραγουδούσε άνετα ...έξι οκτάβες(!!! Eeee ;;; Άκουσα καλά;)

Δυστυχώς έχουμε μπερδέψει πολύ την έννοια «φωνητική έκταση» και πολλοί, δεν γνωρίζουμε πως να την ορίζουμε. Μερικές φορές ακούμε φράσεις όπως, «η φωνή μου δεν έχει έκταση, ανεβαίνω μόνο μέχρι το λα ή σι», ή «η φωνή μου σπάει και δεν

έχω ψηλές», ή «η φωνή μου μπορεί να ανέβει ψηλά μόνο με τον κλασσικό τρόπο, δεν κάνει belting». Έτσι απλά «χαρακτηρίζουμε» τη φωνή μας λέγοντας «τι είναι» ή «τι δεν είναι» και δεν εστιάζουμε στην ουσία, δηλαδή «τι κάνει» ή «τι μπορεί να κάνει». Είναι σημαντικό να ξεφύγουμε από αυτή την παγίδα της «ταμπέλας», που μας καθηλώνει και μας περιορίζει και να αντιμετωπίσουμε τη φωνή σαν ένα όργανο με μεγάλη έκταση και δυνατότητα ποικιλίας φωνητικών ποιοτήτων (voice quality).

Όταν ερμηνεύουμε ένα τραγούδι είναι απαραίτητο να έχουμε τον έλεγχο σε ορισμένες βασικές παραμέτρους και ασφαλώς αυτό μας περιορίζει μεν, αλλά και μας ελευθερώνει παράλληλα. Πρώτα απ' όλα επιβάλλεται να είμαστε σωστοί στην μελωδική γραμμή, στη νότα, αλλά και στο κούρδισμα (Αυτά τα δύο δεν είναι το ίδιο. Μπορεί να είμαστε σωστοί μεν στη μελωδική γραμμή, αλλά να είμαστε ψηλοί ή χαμηλοί στις νότες). Πρέπει να παράγουμε κάθε νότα με υγιή τρόπο, να μην καταπονούμε ή καταστρέφουμε τη φωνή μας. Πρέπει όχι μόνο να γνωρίζουμε την έκτασή μας αλλά και να μπορούμε να την κοντρολάρουμε σε όλο το εύρος της. Πρέπει να ακούγονται σωστά και καθαρά τα φωνήεντα και τα σύμφωνα κάθε συλλαβής. Πρέπει να έχουμε καλό έλεγχο των δυναμικών, εκούσιο και όχι τυχαία, όλη τη γκάμα από το πολύ σιγά μέχρι το πολύ δυνατά. Πρέπει να είμαστε συνεπείς στο στίλ του τραγουδιού, εκτός και αν απαιτείται από κάποιες συνθήκες, να κάνουμε μια «ριζική» διασκευή. Και οπωσδήποτε πρέπει να κατανοούμε τις λέξεις, τις έννοιες και τα συναισθήματα του τραγουδιού για να τα μεταδώσουμε στο κοινό μας.

Η έκταση....

Ακούγεται σαν κάτι φοβερό στους νέους και άπειρους τραγουδιστές. Πολλοί πιστεύουν ότι είναι ένα έμφυτο ταλέντο, ένα δώρο από το Θεό στους λίγους και εκλεκτούς. Ιδιαίτερα οι παλαιότεροι. Οι νεότεροι ασφαλώς αναρρωτιούνται, πώς τα τελευταία χρόνια κυρίως, εμφανίζονται τόσο καινούριοι τραγουδιστές με τεράστιες εκτάσεις, ωραίες νότες σε πολλές

φωνητικές ποιότητες και τόσο καλό έλεγχο. Η τεχνική λοιπόν έχει αναλύσει όλα τα μυστικά των «λίγων» και «εκλεκτών» και μια υγιής φωνή, παρέα μ' ένα ζευγάρι αυτιά που ακούνε καλά (πράγμα μάλλον κοινό) μπορεί να κάνει σπουδαία πράγματα.

Πάντα βέβαια, θα υπάρχουνε και κάποιες πολύ σπάνιες εξαιρέσεις, που θα εμφανίζουν πρωταθλητικές «υπεράνθρωπες» επιδόσεις, όπως συμβαίνει σε όλους τους τομείς.

Ποιά είναι η πραγματική μας

έκταση; Αν αναλύσουμε το τι είναι φωνητική έκταση, θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για τρεις διαφορετικού εύρους εκτάσεις, που η μία εμπεριέχεται στην άλλη. Ας αναφέρουμε πρώτα την **οριακή έκταση**, αυτή δηλαδή την έκταση που τραγουδάμε στις ασκήσεις, που είναι και η «**μεγαλύτερή μας**» έκταση, από τις οριακές (ακραίες) χαμηλές μέχρι τις τελευταίες ψηλές μας νότες.

Τραγουδάω από A2 μέχρι C5 και η πολύ βολική περιοχή μου είναι από F2 μέχρι G4, για να είναι OK και η...μύτη μου!

Με λίγη εξάσκηση, άνετα μπορούμε να φτάσουμε στις τρεις (με τρισήμιση) οκτάβες κάνοντας την άσκηση «σειρήνα» (sliding /η/ placement). Είναι μια καταπληκτική άσκηση για την έκταση και ένας πολύ ωραίος τρόπος για να «ζεστάνουμε» τη φωνή μας.

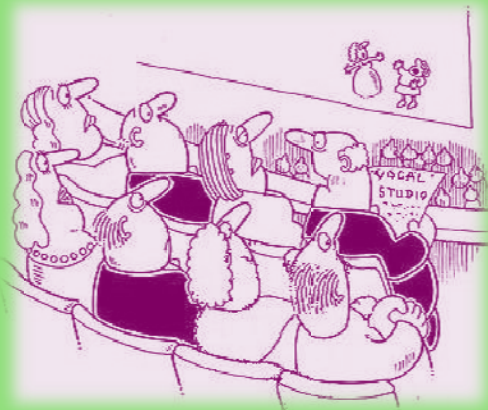
Η σημαντικότερη όμως (και χρήσιμη) έκταση είναι η **χρηστική έκταση**, αυτή δηλαδή, που μπορούμε να τραγουδήσουμε έχοντας πλήρη έλεγχο της νότας, ένα διάστημα ενδεκάτης (με σχεδόν δύο οκτάβες μαζίμουμ). Τελευταία θα αναφέρουμε την **εύκολη** (βολική) **έκταση**, όπου μπορούμε χωρίς ιδιαίτερη ενέργεια να παράγουμε όλα τα φωνήεντα και συμπλέγματα συμφώνων και φωνηέντων, πολύ άνετα, σχεδόν.. σαν να μιλάμε και που δεν ξεπερνάει ένα διάστημα ενάτης, (με δέκατη το ...πάρα πολύ).

Μπορεί ένα μεγάλο ποσοστό γυναικείων φωνών να ανεβαίνει στις ασκήσεις μέχρι το **κόντρα φα** (F6*) ή και ψηλότερα (ακόμα και αρκετές μέτζο, το καταφέρνουν). Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι μπορούν να τραγουδήσουν εκεί όλες. Ακόμα και το ρεπερτόριο για κολορατούρες έχει vocalizes (και όχι λέξεις ή φράσεις), με μεγάλη προσοχή στην επιλογή των φωνηέντων (πρέπει τα **formants** τους, να επιτρέπουν να ακουστούν εκεί ψηλά).

Αδιάφορο ποιά είναι η οριακή έκταση ενός τραγουδιστή, οι δύο πιο χρήσιμες εκτάσεις δηλαδή η **χρηστική** και η **εύκολη** διαμορφώνονται σε γενικές γραμμές ως εξής:

Στις **soprano** φωνές, η χρηστική έκταση είναι περίπου από G3 μέχρι C6*, ενώ η εύκολη έκταση αρχίζει περίπου στο D4/E4 και σταματά στο F5. Η «χρηστική» **Belt** φωνή μπορεί να ξεκινήσει στο B4/C5 μέχρι το F5, αλλά ανεβαίνει και παραπάνω σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Στις **mezzo-soprano** φωνές, η χρηστική έκταση είναι περίπου από E3/F3 μέχρι G5. Ενώ η εύκολη έκταση αρχίζει περίπου στο Bb3 και σταματά στο C5. Η Belt φωνή μπορεί να ξεκινήσει στο F4/G4 και να φθάσει C5/D5. Η Belt φωνή της mezzo, είναι πιο σκούρα και ογκώδης από της soprano.

Στις **contralto** φωνές, η χρηστική έκταση είναι περίπου από C3 μέχρι E5. Σημειώνουμε ότι οι **πραγματικές** contralto φωνές είναι πάρα πολύ σπάνιες

και...περιζήτητες. Οι ρόλοι για contralto στην όπερα, αλλά και στα μιούζικαλς είναι λίγοι και συνήθως είναι τύποι ηλικιωμένων γυναικών, μητέρες, νταντάδες, γιαγιάδες, ηλικιωμένες υπηρέτριες ή ρόλοι «κακιάς». Η εύκολη έκταση αρχίζει περίπου στο F3 και σταματά στο G4 και εδώ πρέπει να σημειωθεί και κάτι πολύ σημαντικό. Επειδή κάποιες τραγουδίστριες μπορεί να **αναγνωρίσουν τη δική τους φωνή** σ' αυτή την εύκολη έκταση, δεν σημαίνει ότι είναι πραγματικές contralto. Δυστυχώς αυτή είναι

και η εύκολη έκταση των μακροχρόνιων καπνιστριών, μια και οι «καμμένες» ή κατεστραμμένες χορδές, χάνουν τη δυνατότητα του τεντώματος και των δονήσεων για τις ψηλές νότες!

Στους **τενόρους**, η χρηστική έκταση είναι περίπου από A2/Bb2 μέχρι B4/C5 (Υπάρχουν τενόροι που άνετα τραγουδούν D5, με full voice, χωρίς να αλλάζουν τη φωνή σε falsetto). Ενώ η εύκολη έκταση αρχίζει περίπου στο E3/F3 και σταματά στο G4. Η Belt φωνή στους τενόρους μπορεί να ξεκινήσει στο A4/B4 και να φθάσει πολύ ψηλά. Εννοείται ότι όποιος ασχολείται με ροκ και μέταλ, επιβάλλεται να κατέχει πολύ καλά την τεχνική και τον έλεγχο του Belting.

Στους **βαρύτονους**, η χρηστική έκταση είναι περίπου από G2 μέχρι G4/G#4, και εννοούμε με full voice και όχι falsetto. Η εύκολη έκταση αρχίζει περίπου από το C#2/D2 και σταματά στο C4/D4. Η Belt φωνή στους βαρύτονους μπορεί να ξεκινήσει στο F#4 και να φθάσει αρκετά ψηλά ακόμα και πάνω από C5. Η μελέτη Belting είναι πολύ σημαντική βοήθεια στους βαρύτονους που δεν έχουν ψηλές, τους βοηθά να διευρύνουν την έκτασή τους.

Οι **μπάσσοι** είναι εξαιρετικό είδος φωνής με πολύ μεγάλη έκταση, ξεκινούν χαμηλότερα από τους βαρύτονους και μπορεί τους να ξεπεράσουν στις ψηλές (τους βαρύτονους, αλλά καιτους τενόρους). Είναι μεγάλες φωνές με δυνατό, ζεστό, πλούσιο και βαθύ ηχόχρωμα και ενδύκνυνται στην όπερα και το μιούζικαλ, για ρόλους που χαρακτηρίζουν δύναμη, εξουσία ή και μεγάλη ηλικία. Η χρηστική έκταση των μπάσσων είναι περίπου από D2 μέχρι D4/E4 και η εύκολη έκταση από A2 μέχρι B3/C4. Η Belt φωνή των μπάσσων ξεκινά από D4/E4 και μπορεί να ανέβει πολύ ψηλά.

Μιλήσαμε πολύ γενικά, για τις εκτάσεις των βασικών έξη **Fachs**, που έχουν και άλλες κατηγορίες και πολλές υποκατηγορίες, αλλά νομίζω ότι δεν υπάρχει λόγος να ασχοληθούμε πιο λεπτομερειακά στο συγκεκριμένο άρθρο (π.χ. υπάρχουν πολλών ειδών τενόροι με διαφορές όχι μεγάλες στην έκταση, αλλά περισσότερο στο «χρώμα». Το ίδιο ισχύει και για τα άλλα είδη. Επίσης υπάρχουν και ενδιάμεσες κατηγορίες πχ. βαρυτονοτενόροι ή μπασσοβαρύτονοι.)

Πραγματικά είναι πολύ ενδιαφέροντες οι φωνητικοί ακροβατισμοί των τελευταίων (αλλά και κάποιων παλιότερων) χρόνων. Υπάρχουν φωνές που έμειναν «θρυλικές» όχι μόνο/ή τόσο, για την ερμηνεία τους, αλλά για την τεράστια έκτασή τους. Σοπράνο κολορατούρες που τα ονόματά τους έμειναν στην ιστορία και για τις ωραίες φωνές αλλά και τις ψηλές νότες (Adelina Patti, Lilly Pons, Joan Sutherland, Beverly Sills, Amelita Galli Curci, Alice Verlet, Luisa Tetrazzini, Bianca Bianchi, Madeleine Marie ή Mado Robin, Erna Sack κλπ.) Καστράτοι που έμειναν στην ιστορία για τις ψηλές νότες τους, που οφείλονταν κυρίως σε ένα πολύ ...επώδυνο χειρουργείο (που τους στερούσε την ανδρική φύση) όταν ήταν ακόμα παιδιά (Senesino, Gizzelio,

Caffarelli, Carestini, Marchesi, Farinelli κλπ.). Περίφημοι τραγουδιστές διαφόρων ειδών και όχι μόνο οπερατικού ρεπερτορίου, όπως ο Ιβάν Ρεμπρόφ με τις τεσεεράμισι οκτάβες του, ή η πασίγνωστη Ίμα Σουμάκ (έχει καταγραφεί από Β2 μέχρι Α6 στους δίσκους της, αλλά ισχυριζόταν ότι έχει τραγουδήσει και πάνω από πέντε οκτάβες) από τους παλιότερους. Από τους νεότερους, η Mariah Carey, που εξέπληξε όταν πρωτοεμφανίστηκε με την μεγάλη έκτασή της και τον άριστο χειρισμό όλων των φωνητικών ποιοτήτων, ακόμα κι ο συμπαθέστατος «Τορνερο», Μιχάι Τραϊσταριού της περσινής Eurovision, ή ανεπανάληπτες φωνές όπως ο «ακροβάτης» Adam Lopez με το περίφημο C#8, ο ...«δύτης» Tim Storms με έξη οκτάβες και βουτιές στη χαμηλή Β-2, ή η απίστευτη Georgia Brown (έκταση G2-C10 !!!) κ.α., έχουν με τις «ακραίες επιδόσεις τους» συμβάλλει στον κίνδυνο να αναχθεί η τέχνη του τραγουδιού, σε κυνήγι της πολύ χαμηλής ή πολύ ψηλής νότας ή κυνήγι μιας θέσης στα βραβεία Γκίνες.

Ακόμα κι αν η έκτασή σας απέχει από αυτό που θεωρείται «μέσος όρος», **μην απογοητεύεστε**. Η έκταση είναι από τις πρώτες φωνητικές δεξιότητες, που κατακτούνται εύκολα. Με την πολύτιμη βοήθεια ενός **έμπειρου φωνητικού**

δασκάλου, γρήγορα θα δείτε τη φωνή σας να γεμίζει και να καθαρίζει στις χαμηλές να ανοίγει, να ομορφαίνει και να γλυκαίνει στις ψηλές, να ξεδιπλώνεται και να σας δίνει ευχέρεια επιλογής τραγουδιών που δεν θα πιστεύατε ποτέ ότι μπορείτε να τραγουδήσετε. Δυστυχώς, άλλες παράμετροι του τραγουδιού, όπως ο καλός έλεγχος της τονικής ακρίβειας, των δυναμικών, της φωνητικής ποιότητας, της έκφρασης κλπ. είναι πιο

δύσκολο να κατακτηθούν και απαιτούν υπομονή και μελέτη από το σπουδαστή και μεγάλη μεταδοτικότητα, επιμονή και **κατανόηση** από τον καθηγητή.

*Σαν **C4** ορίζουμε το **μεσαίο ντό** του πιάνου (στην πρώτη βοηθητική γραμμή κάτω από το πεντάγραμμο)

Links για να δείτε και να ακούσετε κάποιες σπουδαίες φωνές:

Ιβάν Ρεμπρώφ (εκπληκτικό φινάλε/δείτε το μέχρι το...τέλος)

<http://youtube.com/watch?v=DCSjD3X8fZg>

Έμα Σουμάκ (ένα μικρό ντοκουμαντέρ)

http://youtube.com/watch?v=LxkeUR_IguA

(Madeleine Marie) Mado Robin

<http://youtube.com/watch?v=hIA2urksnGM>

Erna Sack

<http://youtube.com/watch?v=x-fXmCihlh8>

Mado Robin & Erna Sack

<http://youtube.com/watch?v=IHKdFjICVWM>

Georgia Brown

<http://youtube.com/watch?v=P6wSyIdwCFM>

<http://youtube.com/watch?v=j40DthlS77c>

Whitney Houston σε αντιπαράθεση με τη Christina Aguilera

<http://youtube.com/watch?v=mTxsDv8pYDs>

Adam Lopez

<http://youtube.com/watch?v=G--6r6lCwbQ>

Tim Storms

<http://youtube.com/watch?v=LFbjtmubBFQ>

κι ένα ...αστείο βιντεάκι

<http://youtube.com/watch?v=Ec723mzqGSo>

Τελικά... τι μπορεί να καταφέρει όποιος προσπαθεί, ε;

